

Urinvägsinfektion hos barn

Urinvägsinfektion (UVI) är vanligare hos pojkar första levnadsåret men därefter drabbas flickor oftare. Före 7 års ålder har 7-8% av alla flickor och ca 2 % av alla pojkar någon gång haft UVI. Eftersom UVI är vanligast hos yngre barn ligger tyngdpunkten i dessa riktlinjer på handläggningen av barn under 2 år.

Feber och allmänpåverkan är tecken på engagemang av de övre urinvägarna och njurarna vilket medför risk för förvärvade njurskador. Denna risk ökar vid fördröjd behandling och vid bakomliggande avvikelser i urinvägarna såsom obstruktion eller dilaterad reflux. Vid cystit har barnet symtom från urinvägarna såsom trängningar, smärta vid miktation eller urinläckage. Barnen kan oftast inte precisera dessa symtom före 2 års ålder varför diagnosen cystit sällan kan ställas innan dess.

Vid diagnos

Anamnes

- Feber, nivå ($\geq 38,5$ °C) och duration
- Miktionsanamnes (blöjfria barn)
- Förstoppningsanamnes (blöjfria barn)
- Hereditet (UVI, njur- eller urinvägsanomalier, blåsdysfunktion)
- Dålig stråle (t ex uretravalvel hos pojkar)
- Tonåringar – tänk på sexualanamnes och STD

Riktat status

- Yttre genitalia
- Rygg (uteslut avvikelse i medellinjen)
- Bukpalpation (resistens, förstoppning)

Prover

- Urinprov för odling
  - blåspunktion eftersträvas på barn under 1 år
  - mittstråleprov, skicka då om möjligt två urinodlingar tagna från olika miktationer (ett mittstråleprov räcker för odling om positiv nitrit hos flickor)
  - kateterprov om urinprov är svårt att få på annat sätt
  - prov från påse eller binda skall ej användas för odling

Urinsticka	Nitrit	positiv hos flickor = bakteriuri kan vara falskt positiv vid makroskopisk hematuri och hos pojkar (från förhudsflora) negativ nitrit hos 50% av barn med bakteriuri
	U-LPK	positiv stöder diagnosen UVI men kan vara falskt positiv negativ talar emot, men utesluter inte, UVI
	Mikroskopi	ej tradition i Sverige men är ett alternativ till urinsticka
Blodprov	CRP	för riskbedömning styr beslut om DMSA skall göras bör tas om efter 1-2 dygn om feberduration <1 dygn och första prov <70 mg/l
	S-kreatinin	för bedömning av njurfunktion (lågt GFR för åldern kan approximeras med S-Kreatinin >30 $\mu\text{mol/l}$ för barn <1 år och >40 $\mu\text{mol/l}$ för barn 1-2 år, sid 7) alternativt används S-Cystatin C för skattning av njurfunktion
	Blododling	svårt sjukt barn, om iv antibiotika planeras

Behandling

Påbörjas i regel innan odlingssvar föreligger.

Febril UVI behandlas i 10 dagar, UVI utan misstänkt njurengagemang i 5 dagar.

Behandling och utredning kan behöva individualiseras vid avvikande kliniska fynd eller fördröjt svar på behandling (>48 timmar).

Antibiotika intravenöst

vid allmänpåverkan/sepsis

om barnet kräks (inte kan behålla läkemedel givet per os)

cefotaxim 100 mg/kg/dygn delat på 3 doser

aminoglykosid, dygnsdos enl FASS, kan ges en gång dagligen

Antibiotika per os

Vid misstänkt njurengagemang eller oklar nivå (t ex barn <2 år)

ceftibuten 9 mg/kg en gång dagligen (kan erfarenhetsmässigt ges från födelsen)

trimetoprim-sulfametoxazol efter odlingssvar,

c:a 20% av E. coli resistent (ges ej vid ikterus)

Vid UVI utan njurengagemang

nitrofurantoin 1,5 mg/kg/dos 2 gånger dagligen

cefadroxil 12,5 mg/kg/dos 2 gånger dagligen

Efter odlingssvar kan det bli aktuellt med

trimetoprim 3 mg/kg/dos 2 gånger dagligen

amoxicillin 25 mg/kg/dos 3 gånger dagligen

pivmecillinam 200 mg 3 gånger dagligen (från 5 års ålder)

ciprofloxacin (undantagsfall) 10 mg/kg/dos 2 gånger dagligen
(max 750 mg/dag)

Profylax

Indikation dilaterad reflux, se nedan
recidiverande febrila UVI:er
efter recidiverande cystiter under pågående blåsträngning
kan övervägas vid dilaterat ultraljud i väntan på MUCG

Preparat nitrofurantoin 1 mg/kg/dag (ej till barn <1 mån eller
vid GFR <50 ml/min/ 1,73m²)
trimetoprim 0,5 mg/kg/dag

Utredning

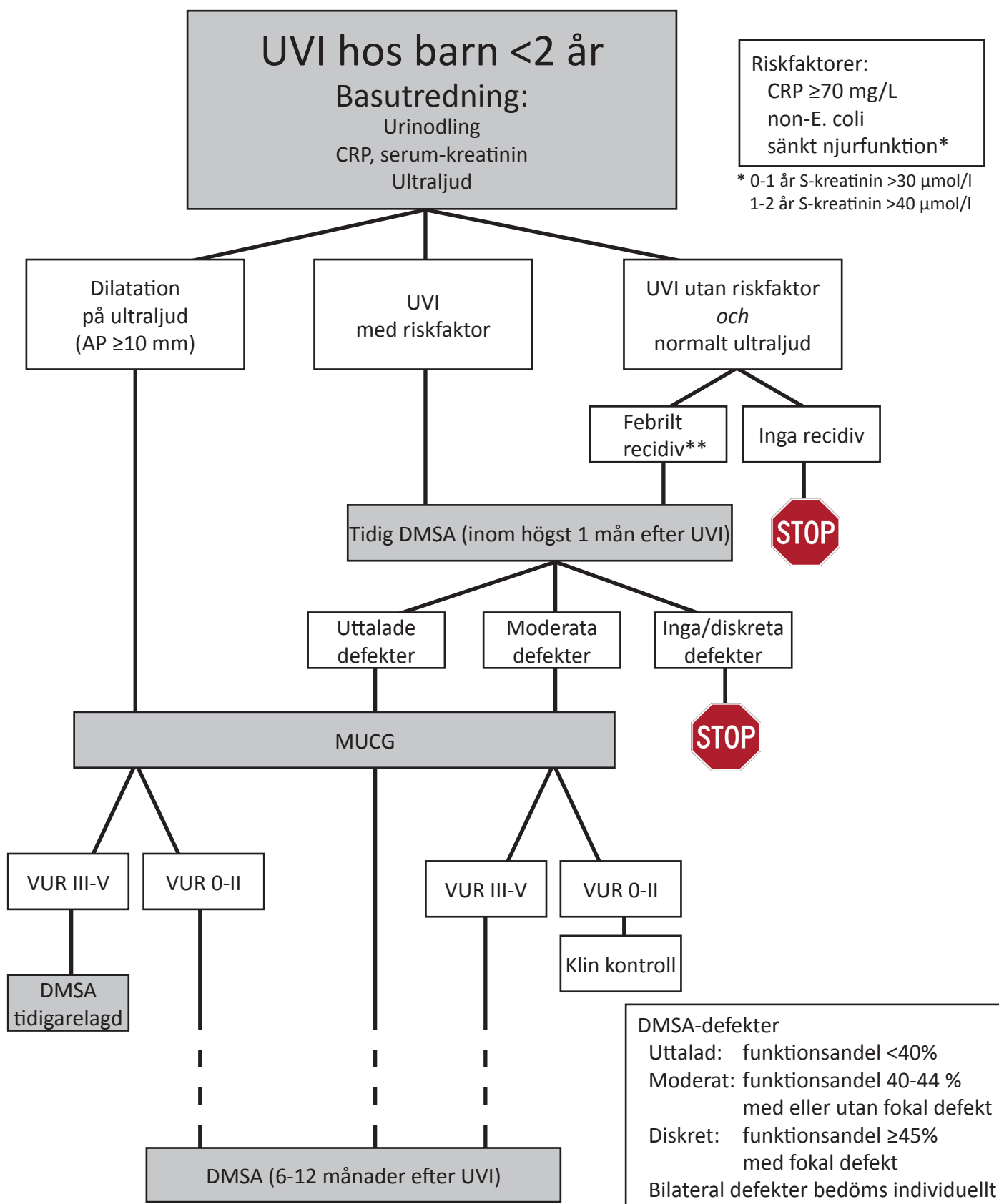
Riktlinjerna visas i form av algoritmer. För barn under 2 år föreligger två olika alternativ:

I **alternativ A** används tidig DMSA (inom max 1 månad efter UVI) för att avgöra vilka barn som kan avsluta sina kontroller utan ytterligare utredning och vilka som skall gå vidare till miktionsretrocystografi (MUCG).

I **alternativ B** utförs inte DMSA tidigt utan huvudsakligen som uppföljning 6-12 månader efter genomgången UVI. Alternativ B är inte lika väl utvärderat i prospektiva studier men bedöms ändå som likvärdigt när det gäller förmågan att upptäcka barn med dilaterad reflux eller njurskada.

Alternativ A

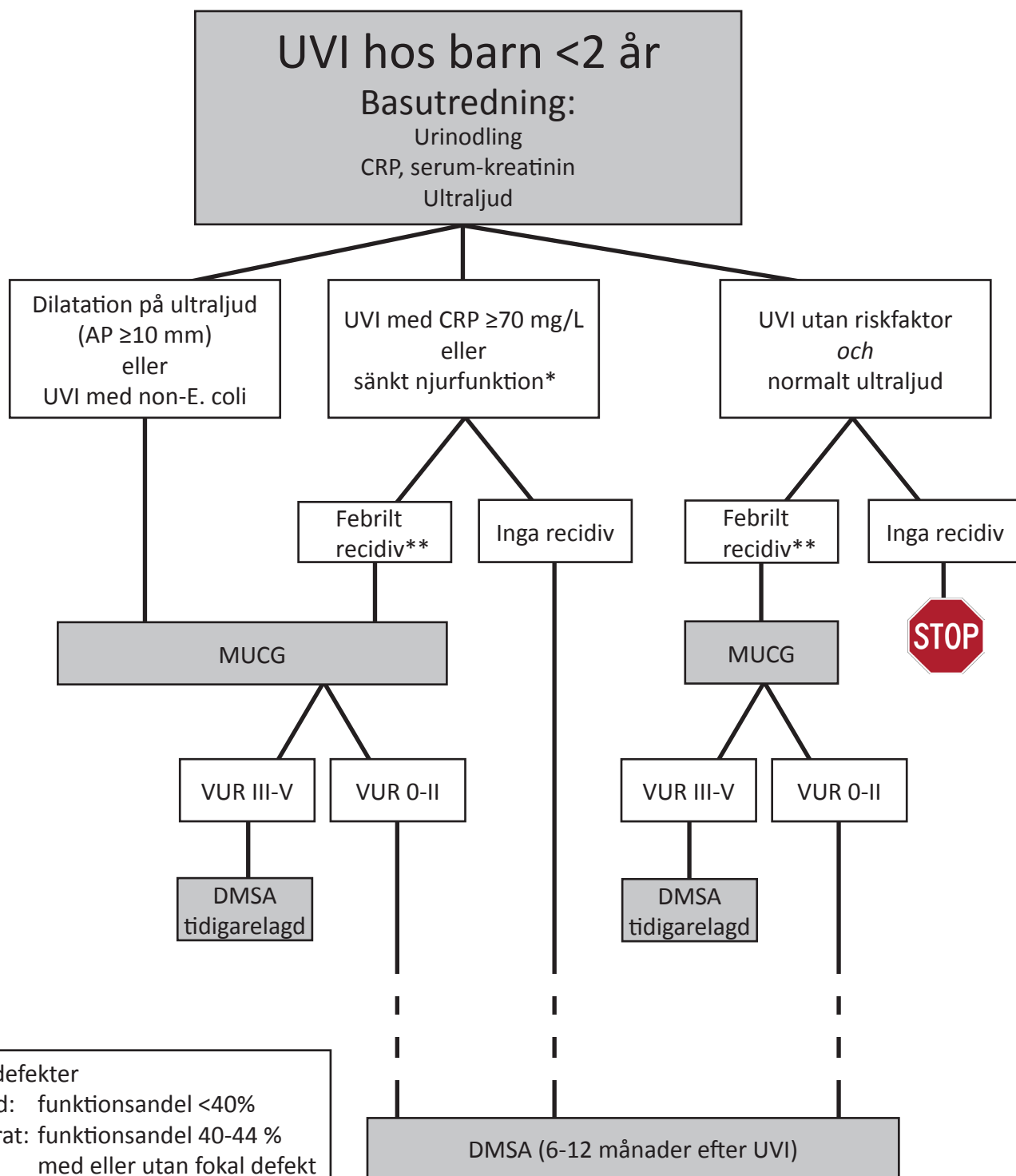
Tidig DMSA för att avgöra om kontroller kan avslutas utan ytterligare utredning.

** Handläggning vid recidiv bör göras efter individuell bedömning, t ex är tidig DMSA mer motiverat vid tidigt recidiv

Alternativ B

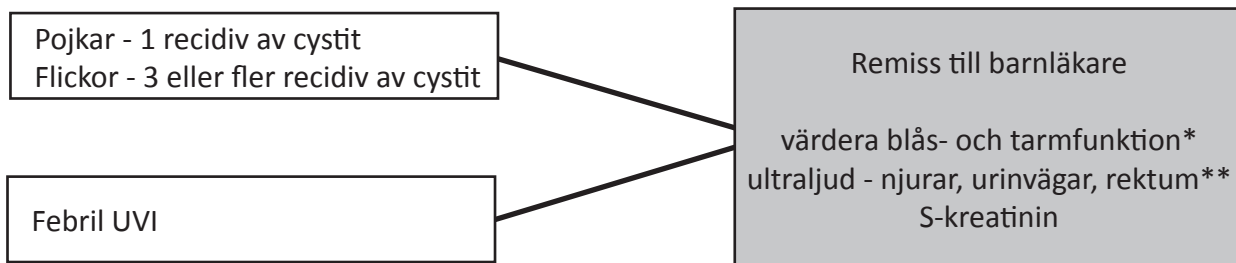
MUCG utförs vid dilatation på ultraljud, efter infektion med non-E. coli eller febrilt recidiv. DMSA görs huvudsakligen som uppföljande undersökning efter 6-12 månader.

DMSA-defekter
 Uttalad: funktionsandel <40%
 Moderat: funktionsandel 40-44 %
 med eller utan fokal defekt
 Diskret: funktionsandel ≥45%
 med fokal defekt
 Bilateral defekter bedöms individuellt

* 0-1 år S-kreatinin >30 µmol/l, 1-2 år S-kreatinin >40 µmol/l
 ** Handläggning vid recidiv bör göras efter individuell bedömning, t ex är MUCG mer motiverat vid tidigt recidiv

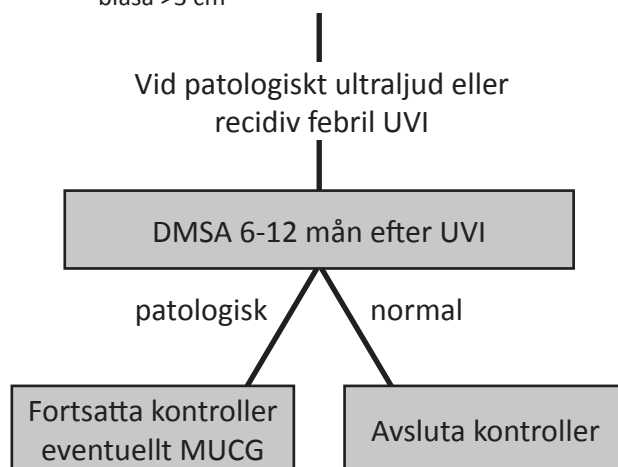
UVI hos barn ≥ 2 år
Basutredning:
 Urinodling

* anamnes, miktionslista, flöde, resurin
 ** förstoppning om rektal diameter bakom urinblåsa >3 cm

- Riskfaktorer som motiverar separat handläggning hos intresserad barnläkare:
- UVI med non-E. coli
  - allmänpåverkan vid UVI

- Vid blåsdysfunktion
- blåsträning/uroterapi
  - överväg samtidig profylax

Vesikoureteral reflux hos barn

Uppföljning

Flickor	Pojkar
VUR grad 0-II*	
Ingen specifik åtgärd	Ingen specifik åtgärd
VUR grad III*	
Profylax till ett år efter infektion	Profylax till 1 års ålder
1 recidiv febril UVI	
Byt profylax om genombrottsinfektion med resistent bakterie Förläng profylax tills blöjfri dagtid	Före 1 års ålder Byt profylax om genombrottsinfektion med resistent bakterie Efter 1 års ålder Avvakta med profylax
≥ 2 recidiv febril UVI	
Remiss för endoskopisk behandling**	Remiss för endoskopisk behandling**
VUR grad IV	
Profylax tills blöjfri dagtid	Som vid VUR grad III
1 recidiv febril UVI	
Remiss för endoskopisk behandling**	
VUR grad V	
Separat handläggning med barnurolog	Separat handläggning med barnurolog

* MUCG behöver ej omkontrolleras, om barnet har stabil funktion på DMSA och inte får UVI-recidiv

** Om upprepad skintigrafi (DMSA eller MAG-3) visar sjunkande funktionsandel $\geq 10\%$ bör endoskopisk behandling övervägas även utan UVI-recidiv.

Uppföljning av påvisad UVI-associerad DMSA-skada

Skintigrafi-utlåtande bör kompletteras med bilder för visuell bedömning av behandlande läkare.

Detta förslag på handläggning vid påvisad njurskada måste anpassas efter lokala förutsättningar och den enskilda patientens behov. Efter UVI-recidiv rekommenderas förnyad bedömning hos barnläkare.

Unilateral skada

Sidofunktion $\geq 45\%$

Ingen åtgärd

Sidofunktion $< 45\%$

Kontroll vartannat år

DMSA vid 16-18 års ålder, filtrationsmätning om misstänkt sänkt njurfunktion

Bilateral skada

Filtration ≥ 60 ml/min/1,73 m² (CKD 1-2)

Kontroll vartannat år

DMSA och filtrationsmätning vid 16-18 års ålder

Filtration < 60 ml/min/1,73 m² (CKD 3-5)

Kontroll årligen

DMSA och filtrationsmätning åtminstone vid 5 och 16-18 års ålder

Patienter med njurskada bör vid 16-18 års ålder, i samband med avslutande kontroll hos barnläkare, föras med skriftlig information om skadan och behovet av blodtryckskontroller vid framtida sjukvårdskontakter.

Vid sänkt filtration motsvarande CKD 3 eller mer (GFR < 60 ml/min/1,73 m²) bör patienten aktivt remitteras för fortsatt uppföljning inom vuxenvården.

Åtgärder vid kontroll:

längd, vikt, blodtryck

U-albumin/U-kreatinin-kvot (helst morgonurin)

S-kreatinin eller S-Cystatin C

GFR skattas med formel-clearance, modifierad efter Schwartz:

GFR (ml/min/1,73 m²) = konstant x längd(cm)/S-kreatinin(μ mol/l)

konstant: 32 (barn < 2 år); 38 (barn ≥ 2 år)

Filtrationsmätning med Iohexol- eller Chrom-EDTA-clearance

enligt protokoll och vid misstänkt sänkt njurfunktion

Ansvariga

Kerstin Abelson Storby, Växjö
Zivile Békassy, Lund
Per Brandström, Göteborg
Sverker Hansson, Göteborg
Maria Herthelius, Stockholm
Tryggve Nevéus, Uppsala
Simon Rundqvist, Jönköping
Svante Swerkersson, Skövde
Martin Wennerström, Göteborg

Referenser

Mori, R., M. Lakhanpaul, and K. Verrier-Jones, Diagnosis and management of urinary tract infection in children: summary of NICE guidance. *Bmj*, 2007. 335(7616): p. 395-7.

Subcommittee on Urinary Tract Infection, Steering Committee on Quality Improvement and Management; Urinary tract infection: clinical practice guideline for the diagnosis and management of the initial UTI in febrile infants and children 2 to 24 months. *Pediatrics*, 2011. 128(3): p. 595-610.

Ammenti, A., et al., Febrile urinary tract infections in young children: recommendations for the diagnosis, treatment and follow-up. *Acta Paediatr*, 2012. 101(5): p. 451-7.

Preda, I., et al., Imaging strategy for infants with urinary tract infection: a new algorithm. *J Urol*, 2011. 185(3): p. 1046-52.

Brandstrom, P., et al., The Swedish Reflux Trial in Children: III. Urinary Tract Infection Pattern. *J Urol*, 2010. 184(1): p. 286-91.

Brandstrom, P., et al., The Swedish Reflux Trial in Children: IV. Renal Damage. *J Urol*, 2010. 184(1): p. 292-7.